

Hans de Beukelaer, schrijver en uitgever te IJzerlo

EEN ANTROPOLOOG IN HET UITGEVERSVAK

door Noudi Spönhoff

*‘Als ze kritiek hebben op de
Achterhoek, dan sta ik op mijn
achterste benen’*

Wie begint er nu een uitgeverij in IJzerlo, diep in de Achterhoek, vraagt Hans de Beukelaer zich zelf ook met enige regelmaat af. Toch deed hij het, nu al weer vijftien jaar geleden. Hij kan zijn keuze met verve toelichten, maar ziet er ook de beperkingen van. ‘Dit is mijn geboortegrond, ik voel me plezierig op deze plek. Ik spreek de taal, heb hier een reputatie opgebouwd. Aan de andere kant heeft er hier een culturele leegloop plaatsgevonden. Al mijn vrienden zijn weggetrokken naar de Randstad om er geld te verdienen. En ze zijn niet teruggekomen. Ik ben na mijn studie in Nijmegen hier teruggekomen, dat was een bewuste keuze. Al is er hier niet veel dat me voedt en dat aansluit bij wat ik doe. Toch is het ook weer zo dat het idee dat je ergens achteraf woont maar een illusie is, net zo goed als het idee dat je je in het middelpunt van alles bevindt wanneer je in de Randstad zit. Alleen blijkt telkens weer dat de afstand van Amsterdam naar IJzerlo vele malen groter is dan omgekeerd.’

Hans de Beukelaer werd in 1951 geboren in Aalten, als zoon van de dorpskapper. Na zijn middelbare schoolopleiding vertrok hij naar Nijmegen, om er te gaan studeren. Aanvankelijk studeerde hij scheikunde, maar na het eerste jaar stapte hij over naar antropologie; uiteindelijk studeerde hij af op het onderwerp ‘Het beerfeest en het Sjamanisme’, waarvoor hij drie maanden veldwerk had gedaan in Lapland. Na zijn afstuderen keerde hij terug naar zijn geboortedorp.

‘Daar zat natuurlijk niemand te wachten op een antropoloog met zo’n specialisatie’, stelt De Beukelaer begripvol vast, ‘en ik was in eerste instantie dan ook werkloos.’ Gedurende enige tijd werkte hij in de bouw. Dankzij een contact van zijn vader kwam hij terecht bij Henk Krosenbrink, de toenmalige directeur van het Staring Instituut.

‘Voor de afdeling dialectkunde heb ik toen heel Bredevoort geïnterviewd. Op de fiets! Daarna kreeg ik het verzoek om een boek te maken over de Oranjefeesten in de Achterhoek. Dat werd het boekje ‘In naam van Oranje’. Ik werkte op dat moment nog als vrijwilliger bij het Staring Instituut. Toen kreeg ik mijn eerste officiële opdracht, gefinancierd door de opdrachtgevers (de Achterhoekse industrie), om onderzoek te doen naar de nijverheid in de streek. Dat leidde tot ‘Nijver in het Groen’, tot op de dag van vandaag een standaardwerk over de recente industriële geschiedenis in de regio. Daar heb ik zeer gedegen onderzoek voor gedaan, begeleid door een commissie die gevormd werd door prof. Boogman, archivaris Joop Van Dijk, dr. Ben Janssen en Henk Krosenbrink. Achteraf heb ik bedacht dat ik op dat onderwerp wel had kunnen promoveren.’

Hans de Beukelaer kon zich inmiddels beroepen op een grote kennis van de regio. ‘Ik had heel wat onderzoek gedaan en schreef regelmatig artikelen. Na ‘Nijver in ’t Groen’ kreeg ik het verzoek de geschiedenis van de Sint Helena parochie te schrijven. Toen heb ik afscheid genomen van het Staring Instituut en ben ik mijn schrijfbureau begonnen. Dat was in 1991. Als schrijfbureau kon ik me niet inschrijven bij de Kamer van Koophandel, dus toen is de uitgeverij erbij gekomen. Via een bevriende antropoloog had ik de eerste kneepjes van vormgeving met de computer geleerd. Ik kocht een Mac en het programma Quark X-Press en toen was Fagus een feit: uitgeverij, schrijfbureau, grafisch ontwerp.

Mijn eerste uitgave was ‘St. Helena’s Ommegang’. Daarna wilde Atag een gedenkboek en toen volgde een uitgave over de textielgeschiedenis van de Achterhoek. Ik kreeg ook de eindredactie van Aalten Vooruit, een huis aan huis blad. Maar daar ben ik na een half jaar weer mee opgehouden. Al die tijd deed ik mijn werk vanuit een ongebruik-



‘Je kunt wel heel elitair zeggen dat dat geneuzel over de streek onder je niveau is, maar er gebeurt hier meer dan men over het algemeen weet’

te slaapkamer van mijn huis in Aalten. In 1997 ben ik verhuisd naar het woonhuis boven de Rabobank. Toen de bank in 2000 uit het pand vertrok, heb ik het gebouw gekocht. Ik woon nog steeds boven en de uitgeverij is op de benedenverdieping gevestigd. In het jaar dat ik vijftig werd, vond de officiële opening van Fagus in dat gebouw plaats.’

‘Ik heb het vak door schade en schande geleerd en heb alle beginnersfouten gemaakt, met verkeerde inkoop en verkoop. Maar ik heb een vechtersmentaliteit, misschien wel omdat ik uit een middenstandsgezin kom. Ik kan er niet tegen om met mijn rug tegen de muur te staan, ik laat me niet piepelen. Wat dat betreft heb ik de instelling van een sportman, ik wil winnen en ik kan slecht tegen mijn verlies. Het zit ook wel in mijn karakter, ik ben tegen de keer. Ik vind het ook best fijn om me te ergeren. Waar ik me zoal aan erger? Als ze kritiek hebben op de Achterhoek, bijvoorbeeld. Dan sta ik op mijn achterste benen. Mijn geboortegrond is me heel dierbaar. Het verbaast me telkens opnieuw dat mensen er zoveel waardering voor hebben wanneer bepaalde volkeren een sterke binding hebben met hun geboortegrond. Maar als Achterhoeker moet je er niet mee aankomen dat je trots bent op je afkomst en het gebied waar je vandaan komt, dan vinden ze je opeens een boer.’

‘Na verloop van tijd vraag je je wel eens af of je er goed aan hebt gedaan door hier te gaan zitten en je in je uitgaven zo sterk op de streek te richten. Je kunt wel heel elitair zeggen dat dat geneuzel over de streek onder je niveau is, maar er gebeurt hier meer dan men over het algemeen weet. Nu is het nooit mijn uitgangspunt geweest om me uitsluitend op de Achterhoek te richten. Maar aangezien ik mijn carrière als schrijver bij het Staring Instituut begon, is het logisch dat ik me op deze streek heb geconcentreerd. En op den duur word je dan als specialist gezien.

Op zich vind ik het een voorrecht om me te kunnen verdiepen in mijn eigen dierbare omgeving en erover te schrijven. De band met je geboortegrond is onuitwisbaar en hoe meer je van de achtergrond begrijpt, des te levendiger wordt je eigen geschiedenis. Dat je daarmee het cultuur-

goed van je eigen streek vastlegt, is mooi meegenomen. De betrokkenheid bij de streek en de kennis daarvan geeft een voorsprong, omdat je bepaalde zaken naar waarde kunt schatten. Toch is dat niet alleen bepalend voor de onderwerpkeuze, want dat zou bij voorbaat uitsluiten dat ik me met onderwerpen buiten de eigen regio kan bezighouden. En zo’n 40% van de Fagus-uitgaven heeft geen betrekking op de Achterhoek of Liemers. Uiteindelijk bepaalt mijn betrokkenheid bij een onderwerp mijn keuze om er een boek over uit te geven.’

In de ruim vijftien jaar van haar bestaan, gaf Fagus meer dan honderd boeken uit, over uiteenlopende onderwerpen. In de fondslijst ligt de verhouding tussen boeken die een regionaal onderwerp behandelen en boeken waarin dat niet het geval is op ca. 60/40. Tot de recentere uitgaven in het eerstgenoemde segment behoren o.a. titels als ‘750 jaar Miste’ (over het buurtschap Miste), ‘De gemeente Lichtenvoorde 1815-2005’, ‘Staalkat 1956-2006’ (over de bedrijfsgeschiedenis van de Aaltense machinefabriek) en ‘Babberich, Betburgh en Baston’ (een geschiedenis van bouwen, wonen en werken in het kerkdorp Babberich). In eerdere uitgaven als ‘Geweven goed (de textielgeschiedenis van Aalten en Bredevoort)’, ‘n Schakel in de keten’ (het levensverhaal van Anton Tijdink, de oprichter van Atag) en ‘Ubbink, een ijzersterke basis 1896-1996’ wordt de geschiedenis van de regionale industrieën belicht. Daarnaast brengt Fagus echter ook boeken uit over onderwerpen die de regionale en zelfs nationale grenzen ruimschoots overschrijden, zoals ‘Verlichting en Heilsverwachting’ (filosofische en religieuze opvattingen van Weense vrijmetselaars, 1780-1795), ‘Leven in dans’ (leerboek danstherapie), ‘Intense ervaringen’ (ontstaan en ontplooiing van een moderne kunsttheorie) en Hendrickje Stoffels’ (Een meisje uit de provincie in een Amsterdams kunstenaarsmilieu). Ook enkele dichtbundels en een roman staan op de fondslijst. Hans de Beukelaer verschijnt regelmatig als auteur in deze lijst. Naast de boeken van zijn hand, verschijnen er ook regelmatig artikelen die hij schrijft in boeken en tijdschriften.